

החיים חוזרים אל הנחל

קייק במורד (צילום: גיל גוטמן, רשות נחל הקישון)

הפעילות האינטנסיבית של רשות נחל הקישון נותנת את אותותיה בנחל הידוע: איכות המים עולה, בעלי החיים שבים לנחל, פארקים ושבילי נחל מוקמים לאורכו

חל קישון היה בעבר הנחל המזוהם ביותר מבין נחלי החוף, סמל לזיהום ולמטרד סביבתי קשה לתושבי מטרופולין חיפה, לאחר שבמשך עשרות שנים הוזרמו לנחל שפכי תעשייה ושפכים עירוניים. בשנים האחרונות הפך הקישון מנחל חסר חיים לנחל חי, בו מתקיימות מערכות אקולוגיות שונות ומגוונות, נדירות בחלקו, ותושבי האזור חזרו לבלות לאורך הנחל.

פחות שפכים; יותר מים

בשנת 1994 החלה לפעול רשות נחל הקישון, במטרה לשקם את הנחל ולהחזיר אותו לחיים. שרון נסים, מנכ"לית הרשות, מספרת כי "כתוצאה מפעילות הרשות והמש"ר להגנת הסביבה, הקימו מפעלי התעשייה מערכי טיפול בשפכים, אשר הביאו לצמצום ניכר בעומד סי המזהמים ולניטרול המאפיין החומצי של חלק מהם. בעקבות זאת חל שיפור ניכר באיכות המים במורד הנחל".

פעולות אלו אינן הפעולות היחידות, אשר תרמו לשיפור באיכות מי הנחל. למעשה, על מנת להביא לשיקום מלא של הנחל, יש צורך גם בניקוי קרקעיתו ובמתן תוספת מים.

בשנת 2006 ביצעה הרשות בדיקה מקיפה של קרקעית הנחל כדי להבין את אופי הזיהום ואת עומקו. כך התברר כי כל שבעת הקילומטרים במורד הנחל מזוהמים בעיקר בפחממני דלק וכן במתכות כבדות, בעומק ממוצע של כ-2.5 מטר מהקרקעית. בהשקעה של 220

מיליון שקלים, המשותפת למדינה, לרשויות המקומיות ולמפעלים המזהמים, החל פרויקט ניקוי הקרקעית, אותו מוביל המשרד להגנת הסביבה. במסגרת הפרויקט, אותו מבצעת רשות הניקוז, נחפר תוואי נוסף לנחל שיאפשר פיתוח פארק כמתחם שנוצר בין הנחל הקיים לתוואי החדש. במקביל, הכינה הרשות תכנית מים לנחל, במטרה להגדיל את כמות המים הזורמים בו. הדבר ייעשה באמצעות הזרמת מי קידוחים מושבתים בשילוב מי מעיינות המנוצלים כיום לחקלאות ויוחזרו לנחל תחת התכנית להשבת מים לטבע.

יוצרים מחדש ריאה ירוקה

השיפור המשמעותי באיכות המים הביא לחזרתם של בעלי חיים אשר נמנעו מלהגיע אליו בעבר. בצד צמחיה טבעית אשר חזרה לצמוח לאורך גדות הנחל, נצפו במי הנחל כעשרים מיני דגים, לצד עשרות מיני ציפורים, קבועות ונוודות. במקביל פתחה רשות הנחל פארקים לכל אורכו, כולל פארק קרית חרושת ופארק מעיין אלרואי בקרית טבעון; פארק הע-

פרפור עקוד (צילום: אלון בן מאיר)

מקים בתחומי מ.א. זבולון; ופארק מורד נחל הקישון בחיפה. בימים אלה, פועלת הרשות להקמת פארק רחב ידיים בשטחים הסמוכים למורד הקישון וכן לשיקום נחל גדורה (יובלו של הקישון) והקמת שביל נחל לאורכו.

עם זאת, אומרת נסים, איכות המים עוד יכולה להשתפר: "קיימת חריגה במדדי החנקן והזרחן מהתקן הסביבתי לאיכות מי הנחל, כמו גם חריגה בעומס האורגני. כיום מוזרמים הקולחים לים דרך הנחל, תוך דרישה מהמפעלים לעמוד בתקן ענבר להזרמה לנחלים. מרבית המפעלים כבר עושים זאת

בהצלחה והיתר פועלים לצמצום העומסים המוזרמים בקולחים". מקור נוסף לעומסי הנוטרייטים בנחל, הינו הסעתם משימושי הקרקע החקלאיים שבמעלה אגן ההיקוות. בכוונת הרשות להחיל בקרוב בתכנית לצמצום ההשפעה הסביבתית של השטחים החקלאיים וזאת בכדי להביא את איכות המים בנחל לתקן איכות מי נחל קישון אשר יאפשר קיום של תנאים למערכת אקוטית בריאה וכן לצרכי נופש וקייט.

המשמעות של הצעדים העתידיים גדולה. נחל הקישון יהפוך להיות ריאה ירוקה משמעותית באזור מפרץ חיפה, הנמצא כיום במוקד הדיון הציבורי. כבר כיום, יכול הציבור ליהנות מפארקים לאורך הנחל ובעתיד מאמינה נסים, כי ניתן יהיה לשוט בנחל הקישון ולדוג בו. "נחל הקישון הוא הגדול בנחלי צפון הארץ ומהווה מסדרון אקולוגי משמעותי המחבר בין הגליל הכרמל והעמקים", היא מסכמת. "אנו עושים רבות כדי שהנחל יחזור להיות שטח ציבורי פתוח לטובת כולנו, תושבי מטרופולין חיפה, כיום ועבור הדורות הבאים".